

Investigating the Impact of Accounting on the Social Distance Between the Rich and The Poor

Rahman Bakhsh Bahram Zehe

Department of Accounting, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran.

Zohreh Hajiha (Corresponding author)

Department of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

drzhajiha@gmail.com

Reza Sotoudeh

Department of Accounting, Meybod Branch, Islamic Azad University, Meybod, Iran.

Article Info

Abstract

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 05 Jun 2024

Accepted: 02 Nov 2024

Keywords:

Accounting, social factors, preservation of treasury, social justice.

The purpose of conventional accounting is to provide useful financial information to financial audiences. But the role of audience-oriented and accounting accountability requires that it goes beyond financial contacts in the field of reporting and accountability and includes non-financial contacts in its service scope. This is not only for the benefit of all the stakeholders of the companies, both rich and poor, but it is also necessary for the success of the companies. This helps accounting to reduce the social gap between the rich and the poor. Therefore, the purpose of this research was to investigate the impact of the role of accounting on the social distance between the rich and the poor. This is an applied and descriptive-survey research that was conducted in 1400. The statistical population was all accountants and auditors of public companies in Tehran, which was used by Cochran's unlimited sampling of 385 people. In order to collect data, a researcher-made questionnaire was used, and structural equation modeling method and smart pls software were used for data analysis. Finally, the results showed that accounting, which includes the components of helping employees to protect their interests, helping to meet the information needs of stakeholders' decision-making, helping the tax organization by speeding up the provincial tax process with different accounting system methods, helping creditors, banks and financial institutions in accrediting and examining the company's ability to repay, helping the society in judging the organization's activities, helping in achieving the goals of corporate governance, helping managers in managing the business unit, helping the government's role in maintaining the financial balance Helping owners and investors in using their funds and the legality of the uses has a positive and significant effect on the social distance between the rich and the poor.

بررسی تاثیر نقش حسابداری بر کاهش شکاف طبقاتی و نابرابریها در جامعه

رحمن بخش بهرام زهی

گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.

زهره حاجیها (نویسنده مسئول)

drzhajha@gmail.com

گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

رضا ستوده

گروه حسابداری، واحد میبد، دانشگاه آزاد اسلامی، میبد، ایران.

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۶ خرداد ماه

۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۲ آبان ماه

۱۴۰۳

واژگان کلیدی:

حسابداری، عوامل اجتماعی،

حفظ بیت المال، عدالت

اجتماعی

هدف حسابداری مرسوم فراهم کردن اطلاعات مالی مفید برای مخاطبین مالی است. اما نقش مخاطب مداری و مسئولیت پاسخگویی حسابداری ایجاب می کند که در حوزه گزارش دهی و پاسخگویی از مخاطبین مالی فراتر رفته و مخاطبین غیر مالی را در گستره خدمت دهی خود قرار دهد. این امر نه تنها به نفع کلیه ذی نفعان اعم از فقیر و ثروتمند است بلکه برای موفقیت شرکتها نیز ضروری است. این موضوع به نقش آفرینی حسابداری در کاهش شکاف طبقاتی و نابرابریها در جامعه کمک می کند. بنابراین هدف از این تحقیق بررسی تاثیر نقش حسابداری بر کاهش شکاف طبقاتی و نابرابریها در جامعه بود. این تحقیق کاربردی و از نوع توصیفی-پیمایشی است که در سال ۱۴۰۰ انجام شد. جامعه آماری کلیه حسابداران و حسابرسان شرکتهای سهامی عام در شهر تهران بودند که از نمونه گیری نامحدود کوکران به تعداد ۳۸۵ نفر استفاده شد. به منظور جمع آوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش مدلیابی معادلات ساختاری و نرم افزار smart pls استفاده شد. در نهایت نتایج نشان داد که حسابداری که شامل مولفه های کمک به کارمندان در حفظ منافع آنها، کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم گیری ذی نفعان، کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات ستانی با روش های مختلف سیستم حسابداری، کمک به بستنکاران، بانک ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت، کمک به جامعه در خصوص قضاوت در مورد فعالیت های سازمان، کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبری، کمک به مدیران در مدیریت، کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت المال و ... بر کاهش شکاف طبقاتی و نابرابریها در جامعه دارای تاثیر مثبت و معنی داری دارد.

۱. مقدمه

تفاوت های فکری مذهبی، سیاسی و فرهنگی از مسائل تاثیرگذار در حسابداری و تدوین استانداردهای حسابداری است. این تفاوت های مبنایی باعث می شود که تکنیک های حسابداری نتوانند قابلیت اجرایی خوبی در اقتصادها و حسابداری اسلامی داشته باشند. بنابر تعالیم موجود در نظام اقتصادی اسلام، انسان مالک اصلی محسوب نمی شود، بلکه مالک اصلی، خداوند متعال است و انسان امانتدار می باشد. بنابراین انسان باید به دشواری ایفای این مسئولیت آگاه باشد. انسان نه تنها در قبال مسائل معنوی بلکه در رابطه با موضوعات اجتماعی تجاری و قراردادی باید پاسخگو باشد این نوع پاسخگویی می تواند به عنوان اهداف اصلی حسابداری تلقی شود، برای ایفای پاسخگویی حسابداری هم به عنوان کارگزار و هم صاحبان سرمایه کارفرما مسئولیت دارند. پاسخگویی اولیه از مفهوم خلاقیت نشأت می گیرد، زیرا انسان امانتدار منابع الهی است، چگونگی عمل این خلافت در قرآن و حدیث به عنوان منابع اصلی آیین اسلامی مشخص شده است. افزون بر این، بر اساس پاسخگویی اسلامی می توان اهداف ثانویه دیگری مانند رعایت شریعت، ارزیابی و توزیع زکات، توزیع عادلانه ثروت بین ذینفعان و ایجاد محیط همکاری و مساعدت را نیز تعریف کرد، که به ارائه اطلاعات کمک می کند و شرکت ها را تشویق می نماید که در حل مشکلات امت اسلامی مشارکت کنند (اومارا، ۲۰۱۸).

با مروری بر تجربه استراتژی های ضد فقر در جهان، در می یابیم که حسابداری اسلامی از جمله عوامل کاهش دهنده فقر در دنیا می باشد. در سالهای اخیر در بین محققان اسلامی، بحث حسابداری اسلامی به میان آمده و مورد پژوهش قرار گرفته است. این محققان معتقدند که اصول و قوانین حسابداری غربی نمی تواند با فرهنگ، اعتقادات و فعالیت های اقتصادی جوامع اسلامی همخوانی داشته باشد و نمی توان آن را پیاده کرد. لذا به این فکر افتادند تا بر اساس موازین و شریعات اولاً یک تعریف اسلامی از حسابداری را بیان کرده و سپس چارچوبی را برای حسابداری اسلامی از بعد مادی و معنوی تدوین شد، طرفداران این رویکرد معتقدند حداکثر سازی زکات باید

¹. Onura

جایگزین حداکثرسازی سود شود (ریوفی، ۱۳۹۷). با آغاز توسعه وسیع حسابداری در کشورهای اسلامی، مسلمانان فکر و ذهن خود را به تدوین استانداردهای حسابداری مبتنی بر احکام اسلامی، جهت ایفای مسئولیت پاسخگویی و فرآیند گزارشگری و همچنین تامین نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان مسلمانان معطوف نمودند. واقعیت آن است که نظام بانکداری اسلامی در ایران و در سطح جهان، بر حل مشکلات فقهی و اجرایی خود متمرکز شده و از اهداف اجتماعی، انسانی و اسلامی مانند عدالت، کاهش نابرابری های ناصحیح اجتماعی و رفع فقر دور شده است. تجربه تامین مالی خورد متعارف میتواند با انجام اصلاحات و تعدیلات مورد نیاز در نظام بانکداری اسلامی مورد استفاده قرار گرفته و به بانکهای اسلامی در جهت انجام وظایف اجتماعی که دارند کمک کند. در واقع تجربه تامین مالی خورد اسلامی می تواند به عنوان بعدی دیگر از اسلامی شدن نظام بانکداری در کشور مطرح شود (علیخانی، ۱۴۰۰).

در چند دهه اخیر تجربه های خوب در حوزه ارائه خدمات ملی به گروه های پایین درآمدی تحت عنوان حسابداری و تامین مالی خورد به وجود آمده است. مسلماً یکی از مهم ترین اصلاحات مورد نیاز جهت استفاده از تجربه مالی خورد متعارف که بر مبنای نرخ بهره انجام می شود به کاربر بردن حسابداری بر مبنای ابزارهای اسلامی (عقود مشارکتی، مبادله ای و قرض الحسنه) و نهادهای موجود در جامعه اسلامی (صدقات، اوقاف، زکات، خمس، انفاق و غیره) در تجهیز منابع برای موسسات مالی و به طور مشابه ابزارهای مالی اسلامی در تخصص منابع و کاهش فقر در جامعه جمع آوری شده است. اما چگونگی تاثیر اعتبارات خورد بر کاهش فقر با بیان ساز و کارهای مفهومی که از طریق آن ها خدمات مالی می توانند در زندگی فقرا اثر داشته باشد، بهتر قابل درک است. افراد فقیر بیشتر تحت شرایط مخاطره آمیز و آسیب پذیری هستند. توانایی آن ها برای بهره مند شدن از فرصت هایی که منجر به افزایش درآمد و بهبود وضعیت اقتصادی آن ها شد و آن ها را در برابر مخاطرات محافظت کند بسیار مهم است (جاویدی و همکاران، ۱۳۹۸). افزایش فرصت های کسب درآمد و در نتیجه تشکیل دارایی برای فقرا به معنای کاهش آسیب پذیر آن ها در برابر ریسک هایی چون مخاطرات ناشی از بیماری، تکانه های اقتصادی و بلایای طبیعی و کمک به آن ها برای کاهش اثرات شوک ها است. از این رو پشتیبانی از تشکیل دارایی های فیزیکی (مسکن، زمین، دارایی ها مولد و غیرمولد)، انسانی (دانش و مهارت، توانایی کارف

سلامت، قدرت چانه زنی و کنترل تصمیم‌گیری‌ها)، مالی (میزان درآمد، امنیت درآمد، پس انداز، وام ها و هدایا) و اجتماعی (ارتباطات بین خانوارها و گروه ها، دسترسی گسترده به نهادهای اجتماعی و ...) از طریق توسعه اشتغال فقرا می‌تواند آن را در مدیریت بهتر ریسک و مخاطرات کمک کند. در واقع اعتبارات از طریق ایجاد اشتغال و فرصت کسب درآمد بر تشکیل دارایی و در نتیجه رفاه مادی خانوارهای فقیر اثرگذار (بنابی قدیم و واعظ، ۱۴۰۰).

همچنین در خصوص اهمیت و ضرورت نظری تحقیق قابل ذکر است، حسابداری بر گرفته از تئوری ذی نفعان است و می‌تواند در کاهش فاصله اجتماعی بین فقرا و ثروتمندان نقش داشته باشد که این موضوع نه تنها برای ذی نفعان مفید است بلکه شرکتها را به موفقیت نزدیک می‌کند. امروزه افشای مسئولیت های اجتماعی شرکت ها در گزارش های مالی مورد درخواست همه افراد جامعه است (گیو^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). مفهوم حسابداری در کاهش فاصله اجتماعی میان ثروتمندان و فقرا که به صورت نظری و بدون مطالعه میدانی بسط داده شده بیشتر در مرحله نظری باقی مانده و به صورت میدانی مورد بررسی بیشتر قرار نگرفته است به همین دلیل خود این پژوهشگران ضمن تاکید بر این که این مفهوم در مراحل ابتدایی شکل گیری قرار داشته و جای بسط و تغیر بسیار دارد، پیشنهاد می‌کنند مسائل زیر مورد مطالعه بیشتر قرار بگیرند.

یک تئوری مرتبط با نابرابری تئوری اقتصاد سیاسی وجود دارد که بر اساس این تئوری اگر میانگین درآمد جامعه بالاتر از درآمد طبقه می‌توسط باشد، اکثریت رأی دهندگان تمایل به بازتوزیع منابع از ثروتمندان به فقرا دارند و بنابراین از این طریق زمینه بازتوزیع فراهم می‌شود. در این صورت هم ثروتمندان مشارکت می‌کنند و هم دولت به بهبود وضع فقیران اقدام می‌کند. از منظر اقتصاد سیاسی اگر نابرابری کمتر باشد، زمینه بهبود بهره‌وری اقتصادی و پایداری سیاسی فراهم میشود؛ اما اگر نابرابری شدید باشد، زمینه بی‌ثباتی و ناپایداری سیاسی فراهم می‌شود. نابرابری شکاف اجتماعی را افزایش و ثبات سیاسی را تهدید می‌کند؛ زیرا انگیزه شرکت فقرا در جرم و فعالیتهای مخرب را ایجاد می‌کند که ثبات نهادهای سیاسی را به هم می‌ریزد. با وجود بی‌ثباتی انتظار می‌رود پایداری به قوانین دوام نداشته و عدم اطمینان افزایش یابد (دادگر و محمدوند، ۱۴۰۰)

یکی از هدف های حسابداری برای اجتماع (فقرا، ثروتمندان) تعیین و اندازه گیری منافع و هزینه های اجتماعی و نهایتاً خالص مشارکت اجتماعی واحد تجاری است. سود حسابداری فقط بخشی از این مشارکت را نشان می دهد زیرا صرفاً بر اساس معاملات بازار، اندازه گیری شده و معاملات متعدد دیگری را که به طور همزمان با معاملات اقتصادی به طور غیررسمی بین واحد تجاری و جامعه روی داده را نادیده گرفته است. مثال بانک که بر اثر اقدام بانک در تعطیلی و بستن یکی از شعبه هایش در منطقه ای دور افتاده و کم رونق، بخشی از جامعه از تسهیلات بانکی که به راحتی در دسترس مردم بوده محروم شده و باعث بیکاری و کاهش فرصت های شغلی، افزایش هزینه رفت و آمد ساکنان و نیز کارمندان شعبه قبلی تا شعبه جدید بانک، کاهش ارزش اماکن و واحدهای تجاری و رکود اقتصادی بیشتر آن منطقه خواهد شد. در مقابل اگر بانک به توسعه شعبه هایش در چنین محلات و منطقی اقدام کند به تدریج باعث رونق گرفتن منطقه و نهایتاً افزایش سودآوری بانک و جامعه خواهد شد. به این دلایل حسابداری باید نقش خود را در کاهش یا افزایش فقر و ثروت شناسایی و گزارش کند. این موضوع با تاکید بالای سازمان های استاندارد گذار برای کاهش ریسک ورشکستگی شرکتها از طریق افشای مسئولیت های اجتماعیشان دارای اهمیتی دو چندان می شود. همه این موارد ضرورت بررسی موضوع در شرکتهای ایرانی را که مبتنی بر آموزه های اسلامی است را دو چندان می کند. لیکن موضوعی که امروزه پیرامون حسابداری فقرا بحث برانگیز شده این است که نقش حسابداری در کاهش فاصله اجتماعی میان ثروتمندان و فقرا تا چه میزان است؟ دیدگاه های مبنی بر ناکافی بودن ابزارهای مالی به تنهایی برای کاهش فقر و لزوم توجه به سایر خدمات مالی مطرح است. به علاوه موضوعی که تاکنون کمتر به آن توجه شده، نقش حسابداری بر کاهش شکاف طبقاتی و نابرابریها در جامعه می باشد که در پژوهش حاضر به بررسی آن پرداخته می شود.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱. نقش حسابداری در تصمیمات سرمایه گذاری سرمایه گذاران

در مطالعات پیشین بازارهای مالی، رفتار عقلایی سرمایه گذاران در بازارهای مالی به عنوان یک اصل پذیرفته شده بود. علی رغم تفاوتی که مدلهای مطالعات مختلف از لحاظ قدرت توضیح دهنده و پیچیدگیها داشته اند، می توان گفت اغلب آنها، رفتار عقلایی سرمایه گذاران را به عنوان

یک پیش فرض در نظر گرفته اند. در واقع طی چند دهه اخیر، حوزه مالی بر اساس این فرض که افراد تصمیمات عقلایی اتخاذ کرده و آینده را بدون هیچ خطایی پیش بینی می کنند، تکامل یافته است. بر اساس این مطالعات، تصمیم گیرنده عقلایی فردی است که (۱) باورهای خود را در زمان مناسب و متناسب با اطلاعات جدیدی که کسب مینماید به روز رسانی کند، (۲) انتخابهایی داشته باشد که از نظر هنجاری پذیرفته شده است. به این ترتیب، مباحث دیگری تحت عنوان مدل های روانشناختی انسان ها در ارتباط با بازارهای مالی مطرح شد و حوزه علوم رفتاری در مباحث مالی و سرمایه گذاری وارد شد و محققان متوجه بسیاری از حرکت ها و نابسامانی ها در بازارهای مالی شدند که با استفاده از تئوری های مربوط به بازار کاراً قابل توجیه نبود بنابراین اهمیت مباحث حسابداری و تاثیر آن ها بر تصمیم گیری افراد مشخص شد (اردنت^۳ و همکاران، ۲۰۱۹). بنابراین فرضیه زیر مطرح می شود:

حسابداری در کمک به مالکان و سرمایه گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده تاثیر معنادار مثبتی دارد.

۲-۲. نقش حسابداری در بستنکاران در حفظ منافع آنها

اگرچه تعاریف متعددی از سوی صاحب نظران برای مفهوم ذی نفع ارائه شده است؛ معذالک همه آنها را می توان منبعث از مقوله‌هایی نظیر "علاقه، حق، مالکیت، دانش، اثر یا نفوذ، همکاری" دانست که به واسطه آنها، اشخاص و گروه‌ها، علقه یا علاقه‌ای نسبت به یک امر در حال جریان که به اشکال اقتصادی، فرهنگی، سیاسی در سازمان نمود می‌یابد، دارند. اگر از دید تئوری ذی نفعان به سازمان نگاه کنیم، سیاستی که برای ارائه اطلاعات و گزارشگری سازمان‌ها ارائه می‌شود و اجرا می‌شود به گونه‌ای است که بر رابطه سازمان با سایر گروه‌ها اثر متقابل می‌گذارد. به عبارتی سازمان عضوی از جامعه بزرگتر است که سازمان‌ها و بخش‌های این سیستم اجتماعی بر یکدیگر اثر متقابل گذارند (لطفی، ۲۰۲۲).

برخی از انواع گروه‌های ذی نفع بر اساس نقش آنها در سازمان‌ها به شرح زیر است: دولت، گروه‌های سیاسی، سهامداران، جامعه مالی، گروه‌های فعال، مصرف‌کنندگان، اتحادیه‌ها، کارمندان،

3 Ardente

4 Lutfi

اتحادیه‌های صنفی، رقبا و تأمین‌کنندگان، سهامداران، مشتریان، رأی دهندگان، عموم مردم، جامعه مالی، قانون گذاران جوامع، مطبوعات، آموزش عالی، کارمندان و خانواده‌های آنان، اتحادیه‌های کارگری، شرکت‌های توزیع کننده، شرکت‌های دیگر از جمله رقبا، مالکان، کاربران تسهیلات، مدیران پروژه، مدیران تسهیلات/تأسیسات، طراحان، سهامداران، مراجع قانونی، کارکنان، پیمانکاران جزء، تأمین‌کنندگان، ارائه‌دهندگان خدمات و فرآیند، رقبا، بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، رسانه، نمایندگان جوامع، همسایگان، عموم مردم، تشکیلات دولتی، ناظران، مشتریان، دوایر توسعه محلی، محیط طبیعی، روزنامه، موسسات مدنی و غیره بهره‌برداران، حامیان پروژه، مدیران برنامه، واحد مدیریت پروژه، مدیران پروژه، تیم پروژه، مدیران وظیفه‌ای، مدیریت عملیات، تأمین‌کنندگان، شرکای تجاری (گل دار و همکاران، ۱۳۹۶).

اساس تئوری ذینفع این است که سازمان‌ها بسیار بزرگ شده‌اند و تاثیر آنها بر جامعه آنچنان عمیق است که باید برای ایفای مسئولیت خود به غیر از مالکین به بخش‌های بسیار بیشتری از جامعه توجه کرده و پاسخگو باشند. برخی از این راهبردها شامل همراه شدن با انتظارات جامعه، افزایش منابع اجتماعی سازمان نسبت به مخارج اجتماعی آن، قرار دادن سیستم ارزشی سازمان در راستای سیستم ارزشی جامعه، توزیع منافع سیاسی و یا اجتماعی و اقتصادی میان گروه‌های مختلف از مجرای قدرت سازمانی خود، تغییر رفتار سازمان با تغییر انتظارات جامعه، متقاعد ساختن آحاد جامعه در مورد مسئولیت‌پذیر بودن سازمان، تغییر درک و یا انتظارات و یا ارزش‌های اجتماعی، کاهش تضاد منافع گروه‌های مختلف ذینفع در سازمان و تغییر درک عموم جامعه با دور ساختن توجه آنها را از موضوعی که باعث نگرانی افراد می‌گردد و جلب توجه آنها به سایر موضوعات است. رابطه ذی نفعان و سازمان به یک رابطه معاوضه‌ای توصیف شده است که در آن گروه‌های غیر مالک سازمان کمک‌هایی ارائه می‌نمایند و در مقابل انتظار دارند منافع آنها تامین شود با استفاده از این چارچوب تحلیلی عموم مردم جزء ذی نفعان سازمان قرار می‌گیرند چون با پرداخت‌هایی مثل مالیات، زیر بناهای ملی لازم جهت فعالیت‌های سازمان‌ها را فراهم می‌نمایند (مرادی، ۱۳۹۵). بنابراین فرضیه زیر می‌توان مطرح کرد:

حسابداری در کمک به کارمندان در حفظ منافع آنها تاثیر معنادار مثبتی دارد.

۲-۳. نقش حسابداری در بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی

برای پیشرفت در زمینه توجه نمودن به مسئله اساسی سیاست ها و خط مشی های حسابداری باید توجه سیاستگذاران حسابداری را به این مسئله معطوف کرد که فقیر و ثروتمند در بازار همه با هم یکی هستند. این راهبری در قالب وجود فرصت یکسان یا اطلاعات برابر برای همه سرمایه گذاران اعم از فقیر و ثروتمند به نمایش گذاشته می شود که باید اطلاعات و بازده مورد انتظار به صورت یکسان به همه سرمایه گذاران داده شود و بازار با یک چشم به همه آنها نگاه کند. این موضوع اهمیت دارد زیرا تحلیل های نظری و مدارک تجربی بیانگر این است که افزایش نابرابری اطلاعات با کاهش تعداد سرمایه گذاران، افزایش هزینه های داد و ستد، پایین آمدن قدرت نقدینگی اوراق بهادار، کم شدن حجم معامله و به طور کلی کاهش منافع جامعه از محل این داد و ستدها ارتباط مستقیم دارد. همه اینها سبب بوجود آمدن فعالیت های ناظر بر حسابداران در جهت بهبود نقش آنها در اطلاع رسانی منصفانه شد. آدکویا و همکاران (۲۰۲۰) بیان نمودند که رفتار حسابرسان بر نقش اطلاع رسانی حسابداران اثر گذار است (آدکویا و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین میتوان فرضیه زیر را مطرح کرد:

حسابداری در کمک به بستانکاران، بانک ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت دارای تاثیر معنادار و مثبتی دارد.

۲-۴. نقش حسابداری در مدیریت واحد های تجاری

رهبری و کنترل عملیات روزمره نیازمند مجموعه متنوعی از اطلاعات مربوط به فرآیند تولید یا ارائه خدمات است. مثلا، در رهبری فعالیتهای عملیاتی، مدیریت به اطلاعات مربوط به اقلام بهای تمام شده کالاها و خدمات نیاز دارد تا بتواند در تصمیمات قیمت گذاری از آن استفاده کند. بالاخره در کنترل فعالیتهای عملیاتی، مدیریت ناگزیر است که بهای تمام شده واقعی را با اقلام بودجه شده مقایسه نماید. اطلاعات حسابداری مدیریت غالبا از طریق وظیفه جلب توجه به مدیران کمک می کند. گزارش های حسابداری مدیریت به ندرت ممکن است مسائل تصمیم گیری مدیریت را حل نماید. اما، این اطلاعات معمولا توجه مدیران را به مباحثی جلب می کند که

5. Adekoya

6. Adekoya

نیازمند مهارت های مدیریتی آنان است (آدنیانا^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین فرضیه زیر مطرح می شود:

حسابداری در کمک به مدیران در مدیریت واحد تجاری دارای تاثیر معنادار مثبتی است.

۲-۵. نقش حسابداری در کمک به سازمان مالیاتی

یکی از کارهایی که شرکت های بزرگ و کوچک در راستای کاهش هزینه های مالیاتی خود انجام می دهند، فرآیندی تحت عنوان حسابداری مالیاتی است. در واقع حسابداری مالیاتی، یکی از شاخه های رشته حسابداری است که با تمرکز بر قوانین مربوط به امور مالیاتی (قوانین حسابداری مالیاتی) و دیگر هزینه های پرداختی به دولت اعم از عوارض، دارایی، بیمه، مالیات ارزش افزوده و... باعث کاهش هزینه های این حوزه شده و به افزایش بهره وری شرکت کمک خواهد کرد. در شرکت ها نیز، حسابدار مالیاتی همان وکیل مالیاتی است که به کمک مدیران مالی و حسابداران جز، اقدام به بهبود شرایط مالی شرکت در حوزه بیمه و مالیات می کند. بنابراین حسابداری مالیاتی می تواند به مدیران کسب و کار کمک کند که بدون فرار مالیاتی و دور زدن قانون، هزینه های مالیاتی خود را کاهش دهند و به درآمد خود بیافزایند (آرنابولدی^۸ و همکاران، ۲۰۱۷). بدین ترتیب فرضیه زیر مطرح میشود:

حسابداری در کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات ستانی با روش های مختلف سیستم حسابداری دارای تاثیر معنادار مثبتی است.

۲-۶. نقش حسابداری در کمک به جامعه

با صنعتی شدن کشورها و بسیاری از شهرهایی که به دلیل پیشرفت صنعت با رشد جمعیت مواجه شده اند و به مرور زمان چالش هایی که در پی آن به وجود آمده است، حسابداری اجتماعی به مرور زمان اهمیت پیدا کرد. امروزه حسابداران اجتماعی بیش از آنکه برای جلب رضایت افراد و گروه های مختلف در تلاش باشند، به منظور بهبود وضعیت جامعه و فعالیت های اجتماعی که به نفع همه افراد است تلاش می کنند که این کار پسندیده در راستای ارتقای شرایط جامعه است. در همین راستا می توان گفت که اگر به کسب و کارها و انواع مشاغل به عنوان تجارتي که یک

7 Adnyana

8 Arnaboldi

فعالیت اقتصادی اجتماعی است نگاه کنیم، می‌بینیم که بخش عمده‌ای از درآمد خود را از طریق ارتباط با مردم جامعه به دست می‌آورند. بنابراین یکی از تعهدات حسابداران اجتماعی این است که به بهبود رفاه جامعه کمک کنند. از طرفی لازم است تمام امکانات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بین گروه‌ها به صورت عادلانه تقسیم شود. این وظیفه حسابدار اجتماعی است که بررسی کند آیا سود و هزینه‌های متحمل شده در گروه‌های اجتماعی یکسان بوده است و یا ناعادلانه انجام گرفته است؟ (گلبرگ و وینریب، ۲۰۲۱). بنابراین میتوان فرضیه زیر را مطرح کرد:

حسابداری در کمک به جامعه در خصوص قضاوت در مورد فعالیت های سازمان دارای تاثیر معنادار مثبتی است.

۲-۷. نقش حسابداری در اهداف راهبری شرکتی

حسابداری اطلاعاتی در زمینه جریان‌های مالی، درآمدها، سود و زیان‌ها و مالیات شرکت را دسته‌بندی کرده و در اختیار مدیران سازمان قرار می‌دهد. این موضوع حتی در محاسبه عیدی بازنشستگان تامین اجتماعی تاثیر بسزایی دارد. رویکردهای مدیران برای انجام اموری همچون سرمایه‌گذاری، گسترش کسب‌وکار یا حتی پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان با توجه به این اطلاعات دریافتی جهت می‌گیرد. به همین دلیل صحت و دقت اطلاعات ارائه شده توسط حسابداران اهمیت بسیار بالایی دارد. حسابداری مدیریت با ارائه اطلاعاتی درباره درآمدها، هزینه‌ها و تحلیل فرایندهای مالی شرکت‌های رقیب گزارشاتی به مدیران ارشد و ذی‌نفعان شرکت، به آن‌ها در راستای اخذ تصمیم برای سرمایه‌گذاری و ارتقا شرکت کمک می‌کند. هرچه اطلاعات دقیق‌تر باشند مدیران فرایند هموارتری را برای تصمیم‌گیری طی می‌کنند و اطلاعات غلط موجب عقب ماندن شرکت از مسیر اصلی خود می‌شود (مانیاتی و همکاران، ۲۰۲۲). بنابراین میتوان فرضیه زیر را مطرح کرد:

حسابداری در کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبری شرکتی دارای تاثیر معنادار مثبتی است.

۲-۸. نقش حسابداری در رفع نیازهای اطلاعاتی ذی نفعان

داده‌های مالی اعم از دارایی، بدهی و صورت سود و زیان از موارد اساسی اهمیت حسابداری در تصمیم‌گیری مدیران شرکت هستند که باید به دقت مورد بررسی قرار گیرند. هم‌چنین حسابداران باید بدانند بیمه بیکاری چیست و با ثبت دقیق گزارش‌های حقوق و دستمزد به کارمندان در دوران بیکاری برای دریافت تسهیلات کمک کنند. در اختیار قرار دادن این اطلاعات برای مدیران باعث می‌شود تا از هرگونه کسری بودجه و مشکلات مالی در آینده جلوگیری شود. می‌توان نتیجه گرفت بهره‌گیری از نیروهای حاذق حسابداری و آموزش صحیح آن‌ها می‌تواند در روند موفقیت مالی شرکت تاثیر بسزایی داشته باشد (شریفی، ۲۰۲۱). بنابراین فرضیه زیر مطرح می‌شود:

حسابداری در کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیری ذی نفعان دارای تاثیر معنادار مثبتی است.

۲-۹. نقش حسابداری در پاسخگویی دولت

تهیه اطلاعات برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی، اجتماعی در هدف کلی چارچوب نظری شورای ملی حسابرسی دولتی، در درجه اول اهمیت قرار دارد و مسئولیت پاسخگویی به صورت ضمنی مورد توجه قرار گرفته است. اولویت تصمیم‌گیری بر مسئولیت پاسخگویی در چارچوب نظری یا رشد مشهود است. گزارشگری مالی فعالیتی اجرایی است و باید بر اساس سودمندی آن مورد ارزیابی قرار گیرد سودمندی اطلاعات مالی محدود به تصمیم‌گیری اقتصادی نخواهد بود بلکه شامل تصمیم‌گیری سیاسی و اجتماعی نیز خواهد بود. هدف کلی چارچوب نظری بر نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان برای تصمیم‌گیری استوار است. با مطالعه اطلاعات فوق نتیجه‌گیری می‌کنیم در جوامع پیشرفته امروزی پاسخگویی جزو لاینفک تصمیم‌گیریها و برنامه‌ریزیهای دولت بوده و پس از اتمام دوره برنامه با حسابرسی‌ها و حسابکشی‌ها نتایج عملکرد هر دستگاه بصورت ملموس و کاملاً واقعی و جامع در اختیار تصمیم‌گیریها خواهد بود (استاندریت^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین می‌توان فرضیه زیر را مطرح کرد:

11 Sharify
12 Standaert

حسابداری در کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت المال دارای تاثیر معنادار مثبتی است.

۱۰-۲. پیشینه های پژوهش

آدکویا^{۱۳} همکاران (۲۰۲۰) پژوهشی با عنوان درک حسابداران از فاکتورهای موثر بر رفتار اخلاق گرایانه حسابرسان در نیجریه انجام دادند. نمونه تحقیق شامل حسابداران رسمی و غیر رسمی بود. بدین منظور پرسشنامه محقق ساخته ای ایجاد و در اختیار ۸۰ حسابدار خبره و ۷۲ حسابدار غیر خبره قرار گرفت. یافته ها نشان داد که سن، جنسیت، فرهنگ و ... بر رفتار اخلاق گرایانه حسابرسان تاثیر گذار است و گونه های رفتاری حسابرسان بر نقش اجتماعی حسابداران در جامعه و بین شهروندان اثرگذار است.

شامیر (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان "فاصله اجتماعی و کاریزما: یادداشت نظری و یک مطالعه اکتشافی" انجام داد. در این مقاله به رابطه بین فاصله اجتماعی و رهبری کاریزماتیک پرداخته شده است. این مقاله استدلال می کند که در حالی که فاصله اجتماعی شرط لازم برای رهبری کاریزماتیک نیست، تفاوت های اساسی بین رهبری کاریزماتیک دوردست و رهبری کاریزماتیک نزدیک وجود دارد. مقاله سعی در شناسایی این اختلافات از طریق تجزیه و تحلیل نظری از دو موقعیت رهبری و از طریق تحلیل محتوای اکتشافی مصاحبه در مورد رهبران کاریزماتیک نزدیک و دور دارد.

آنتونگ و سید^{۱۴} (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان حسابداری و عدالت اجتماعی با رویکردی انتقادی در اندونزی انجام دادند. پژوهش مربوطه به صورت مستندسازی و کتابخانه ای انجام شد. یافته های ناشی از مطالعات تحقیق نشان داد که حرفه حسابداری با هدف خلق ارزش فعالیت می کند و با افزایش کارایی در هر مرحله از زنجیره ارزش در سازمانها سبب افزایش نقش حسابداران در بهبود عدالت اجتماعی خواهد شد و نقش حسابداران را در پاسخگویی به کلیه ذی نفعان شرکتها در جامعه بهبود خواهد بخشید. همچنین حسابداری در فرآیند تولید نیز نقش کمک کننده ای دارد و در نهایت سبب خلق ارزش می شود.

13 Adekoya

14 Antong and Said

جاویدی (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان "بررسی تاثیر فاصله روانی (روانشناختی) بر قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری" انجام داد. این پژوهش تاثیر فاصله روانی بر قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری را مورد بررسی قرار می‌دهد. تئوری سطح تفسیر از فاصله روانی، چارچوبی که اخیراً در حوزه روانشناسی اجتماعی توسعه یافته، مبانی نظری این مطالعه را تشکیل می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که فاصله مکانی، قضاوت تصمیم‌گیرندگان در خصوص احتمال تحقق عوامل مختلف ریسک را تحت تاثیر قرار می‌دهد. به طوری که مدیرانی که یک هدف ریسک از نظر مکانی دور را ارزیابی می‌کنند نسبت به مدیرانی که یک هدف ریسک از نظر مکانی نزدیک را ارزیابی می‌کنند احتمال پایبندی به وقوع عوامل مختلف ریسک اختصاص دادند. علاوه بر این، شرکت‌کنندگان ادراک نکردند که عوامل ریسک عملیاتی نسبت به عوامل ریسک غیرعملیاتی به احتمال بیشتری رخ دهد.

خدمای پور (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان "جدال حسابداری مدیریت استراتژیک و فرهنگ در بستر سازمان" انجام داد. وی عنوان نمود کارایی و اثربخشی سیستمهای کنترل و برنامه ریزی مدیریت به کارگرفته شده در کشورهای در حال توسعه، موضوعی بااهمیت میباشد. زیرا با پیشرفت علوم و تکنولوژی در شرکتهای فعال در این کشورها تکنیکها و ابزارهای مدرن هم برای تصمیمگیری و مدیریت به این شرکت ها وارد میشوند و یکی از مجموعه ابزارهای مدیریت تکنیک های حسابداری مدیریت است.

میرجعفری (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان "فساد مالی و بررسی نقش حسابداران در پیشگیری و رفع آن" انجام داد. هدف از نگارش این مقاله مروری بر مفاهیم مربوط به فساد و همچنین نقش حسابداری در پیشگیری و رفع آن میباشد. از آنجا که سیستم مالی و اقتصادی در یک کشور به میزان قابل توجهی به تصمیمات مدیران سطوح عالی بستگی دارد و به دلیل ارتباط تنگاتنگ مدیران با حسابداران اهمیت وجود آنها در بحث پیشگیری از فساد آشکار میشود.

۳. روش شناسی

روش تحقیق پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش انجام توصیفی-پیمایشی می باشد. جامعه آماری کلیه حسابداران و حسابرسان شرکتهای سهامی عام در شهر تهران بودند که از نمونه گیری نامحدود کوکران به تعداد ۳۸۵ نفر مورد سنجش و نظرسنجی قرار گرفتند. به منظور

گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مدلیابی معادلات ساختاری و نرم افزار SMART PLS استفاده شد.

۴. یافته های پژوهش

۴-۱. آمار توصیفی

در خصوص جنسیت از بین افراد ۷۲/۶۶ درصد مرد (۲۷۹ نفر) و ۲۷/۳۴ درصد زن (۱۰۵ نفر) بودند. در خصوص رشته تحصیلی، ۵۸،۵۹ درصد رشته حسابداری، ۲۲،۴۰ درصد مدیریت و ۱۹،۰۱ درصد نیز اقتصاد بودند. در خصوص مقطع تحصیلی، ۵۱،۸۲ درصد لیسانس، ۲۸،۱۳ درصد فوق لیسانس و ۲۰،۰۵ درصد نیز دکترا بودند. در خصوص سن با توجه به نتایج بدست آمده ۲۷،۰۸ درصد کمتر از ۳۰ سال دارند، ۳۷،۲۴ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال دارند، ۲۲،۴۰ درصد بین ۴۱ تا ۵۰ و ۱۳،۲۸ درصد نیز بیش از ۵۰ سال داشتند. در خصوص سابقه کاری با توجه به نتایج بدست آمده ۴۰،۸۹ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال سابقه کاری دارند، ۳۵،۱۶ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال و ۲۳،۹۵ درصد نیز بین ۲۱ تا ۳۰ سال سابقه کاری داشتند. و در خصوص پست سازمانی، ۳۰،۴۷ درصد حسابدار، ۲۵،۵۲ درصد حسابرس، ۱۲،۷۶ درصد مدیرمالی، ۹،۶۴ درصد مشاور مالی، ۱۳،۲۸ درصد تحلیلگر مالی و ۸،۳۳ درصد نیز استاد دانشگاه بودند.

۴-۲. آمار استنباطی

گویه هایی که در پژوهش حاضر به منظور بررسی فرضیه ها مورد نظرسنجی قرار گرفتند به شرح جدول ۱ می باشد که طبق طیف لیکرت (برای پاسخگویی از گزینه های زیر استفاده شد: کاملاً موافق=۵، موافق=۴، تا حدی موافق=۳، مخالف=۲، کاملاً مخالف=۱) استفاده شد.

جدول ۱. گویه های مورد بررسی در پژوهش

نقش حسابداری	مولفه اصلی
ارزیابی عملکرد مدیران	کمک به مالکان و سرمایه گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده
مشخص نمودن میزان پاداش مدیران	
تحلیل بنیادی با کمک صورتهای مالی	
مشخص نمودن بازده سرمایه گذاری	
آینده نگری مواردی همچون پیش بینی سود هر سهم	
مدیریت بهای تمام شده و تعیین قیمت مناسب بودجه بندی سالانه و برآوردهای دقیق تر سرمایه گذاری و انتخاب پروژه های مناسب	کمک به مدیران در مدیریت واحد تجاری
ارزیابی عملکرد حوزه های مختلف سازمان	
تجزیه و تحلیل وضعیت و عملکرد مالی سازمان	
برنامه ریزی بلند مدت	
محاسبه دقیق حقوق و مزایای کارکنان	کمک به کارمندان در حفظ منافع آنها
تعیین نقش کارکنان در میزان عملکرد شرکت	
محاسبه میزان پاداش کارکنان شرکت	
مشاهده یا محاسبه نسبت های مالی شرکتها با استفاده از صورتهای مالی	کمک به بستانکاران، بانک ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت
میزان بدهی های شرکتها در ترازنامه	
مشاهده میزان درآمدهای شرکت در صورتحساب سود و زیان	
مشاهده میزان هزینه های شرکت در صورتحساب سود و زیان	
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات اظهارنامه های مالیاتی	کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات ستانی با روش های مختلف سیستم حسابداری
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات های تشخیصی	
ردیابی اطلاعات مالیاتهای تشخیصی مورد اعتراض به مراجع حل اختلاف	
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیاتهای قطعی	
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات های قطعی ارجاعی به واحد اجرائیات	
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات های وصولی بر حسب سال عملکرد	
حسابداری زیست محیطی	کمک به جامعه در

نقش حسابداری	مولفه اصلی
حسابداری مسئولیت های اجتماعی	خصوص قضاوت در مورد فعالیت های سازمان
جست و جوی منفعت - هزینه در ترکیب کانال های توزیع متعدد	
کمک به هدف پاسخگویی راهبری شرکتی	کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبری شرکتی
کمک به هدف افزایش شفافیت راهبری شرکتی	
کمک به هدف پرعایت انصاف راهبری شرکتی	
کمک به هدف رعایت حقوق ذی نفعان راهبری شرکتی	
کمک به مرحله رفع نیازهای اطلاعاتی هدفگذاری در تصمیم گیری	کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم گیری ذی نفعان
کمک به مرحله بررسی هدف در تصمیم گیری	
کمک به مرحله انتخاب های موجود در هدف در تصمیم گیری	
کمک به مرحله دستیابی به هدف در تصمیم گیری	
کمک به برنامه ریزی صحیح مالی در دولت	کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت المال
کمک به کاهش فساد در دولت	
کمک به بهبود وصول درآمدهای دولت	
کمک به مدیریت هزینه های دولت	

۳-۴. آزمون نرمال بودن داده ها

برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون اسمیرنوف-کلموگروف استفاده می شود. فرض صفر در این آزمون نرمال بودن توزیع متغیر است. اگر سطح معنی داری آزمون از ۰,۰۵ بیشتر باشد فرض صفر پذیرفته شده و نتیجه می گیریم که توزیع متغیر مورد نظر نرمال می باشد.

جدول ۲. نتایج آزمون اسمیرنوف - کلموگروف جهت بررسی پیروی داده‌ها از توزیع نرمال

متغیرها	مقدار آماره اسمیرنوف-کلموگروف	سطح معناداری
کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده	۰,۰۷۹	۰,۰۳۹
کمک به مدیران در مدیریت واحد تجاری	۰,۰۸۳	۰,۰۲۳
کمک به کارمندان در حفظ منافع آنها	۰,۰۹۵	۰,۰۰۵
کمک به بستانکاران، بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت	۰,۰۷۸	۰,۰۴۲
کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری	۰,۱۰۱	۰,۰۰۲
کمک به جامعه در خصوص قضاوت در مورد فعالیت‌های سازمان	۰,۸۸	۰,۰۰۰۰
کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبردی شرکتی	۰,۱۲۶	۰,۰۰۰
کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیری ذی‌نفعان	۰,۹۳	۰,۰۱۵
کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت‌المال	۰,۶۴	۰,۰۰۲
حسابداری	۰,۷۷	۰,۰۰۱

چون سطح معناداری همه متغیرها از ۰/۰۵ کمتر است لذا نتیجه می‌گیریم که هیچ یک متغیرها از توزیع نرمال پیروی نمی‌کنند.

۴-۴. پایایی پرسشنامه

در این پژوهش از آلفای کرونباخ برای سنجش میزان سازگاری درونی گویه‌های یک شاخص استفاده شده است.

جدول ۳. میزان پایایی در روش آلفای کرونباخ

ناپایایی	پایایی کم	پایایی متوسط	پایایی زیاد	پایایی کامل
$\alpha = 0$	$\alpha = 0/45$	$\alpha = 0/70$	$\alpha > 0/95$	$\alpha = 1$

اگر مقدار آلفای کرونباخ از ۰,۷۰ بیشتر باشد، پایایی سوالات قابل قبول است. بمنظور محاسبه پایایی پرسشنامه، نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسشنامه پیش آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های بدست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم افزار آماری SPSS برای هر کدام از متغیرهای مستقل و وابسته، پایایی محاسبه شد که به صورت جدول زیر می‌باشد.

جدول ۴. ضریب پایایی سوالات پرسشنامه

متغیرها	ضریب پایایی	پایایی ترکیبی (CR)
حسابداری	۰,۷۵۷	۰,۸۴۷
کمک به بستانکاران، بانک ها	۰,۷۴۱	۰,۷۳۷
کمک به جامعه	۰,۸۳۷	۰,۸۹۱
کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم گیری ذی نفعان	۰,۷۲۱	۰,۷۳۴
کمک به سازمان مالیاتی	۰,۷۷۷	۰,۷۷۷
کمک به مالکان و سرمایه گذاران	۰,۷۶۲	۰,۷۱۷
کمک به مدیران	۰,۷۲۷	۰,۸۳۰
کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت المال	۰,۸۲۰	۰,۸۸۱
کمک به کارمندان	۰,۸۴۲	۰,۸۹۴
کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبری شرکتی	۰,۷۵۴	۰,۷۵۷

همانگونه که مشاهده می‌شود تمامی سوالات پرسشنامه از پایایی بالای ۰,۷۰ برخوردار هستند، که نشانگر درجه پایایی و قابلیت اعتماد بالای پرسشنامه است.

۴-۵. روایی

۴-۵-۱. روایی همگرا

روایی همگرا^{۱۵} نشان می‌دهد چقدر متغیرهای یک سازه با همدیگر هم راستا هستند. روایی همگرا براساس مدل بیرونی و با محاسبه میانگین واریانس استخراج^{۱۶} (AVE) بررسی می‌شود. معیار AVE نشان دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود است. به بیان ساده‌تر AVE میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد که هرچه این همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است. معیار AVE توسط فورنل و لارکر (۱۹۸۱) ارائه شده است و اگر بالاتر از ۰/۵ باشد مدل اندازه‌گیری دارای روایی همگرا است.

جدول ۵. روایی همگرای سازه‌های پژوهش

سازه‌های پژوهش	روایی همگرا (AVE)
حسابداری	۰,۵۸۴
کمک به بستانکاران، بانک‌ها	۰,۵۲۴
کمک به جامعه	۰,۶۷۲
کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیری ذی‌نفعان	۰,۵۸۶
کمک به سازمان مالیاتی	۰,۵۶۷
کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران	۰,۵۶۴
کمک به مدیران	۰,۵۵۱
کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت‌المال	۰,۶۵۱
کمک به کارمندان	۰,۶۷۹
کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبردی شرکتی	۰,۵۵۶

براساس نتایج جدول ۵ میانگین واریانس استخراج شده (AVE) بزرگتر از ۰/۵ است بنابراین روایی همگرا وجود دارد.

15 Convergent Validity
16 Average Variance Extracted (AVE)

۲-۵-۴. روایی واگرا

روایی واگرا به همبستگی پایین گویه‌های یک متغیر پنهان با سایر متغیرهای پنهان اشاره دارد. براساس روش پیشنهادی فورنل و لارکر (۱۹۸۱) روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که جذر AVE برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر در مدل باشد. بر این اساس روایی واگرای قابل قبول یک مدل اندازه‌گیری حاکی از آن است که یک سازه در مدل تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارد تا با سازه‌های دیگر. در روش PLS، این امر به وسیله یک ماتریس صورت می‌گیرد که خانه‌های این ماتریس حاوی مقادیر ضرایب همبستگی بین سازه‌ها و قطر اصلی ماتریس جذر مقادیر AVE مربوط به هر سازه است. ماتریس روایی واگرا در جدول ۶ ارائه شده است.

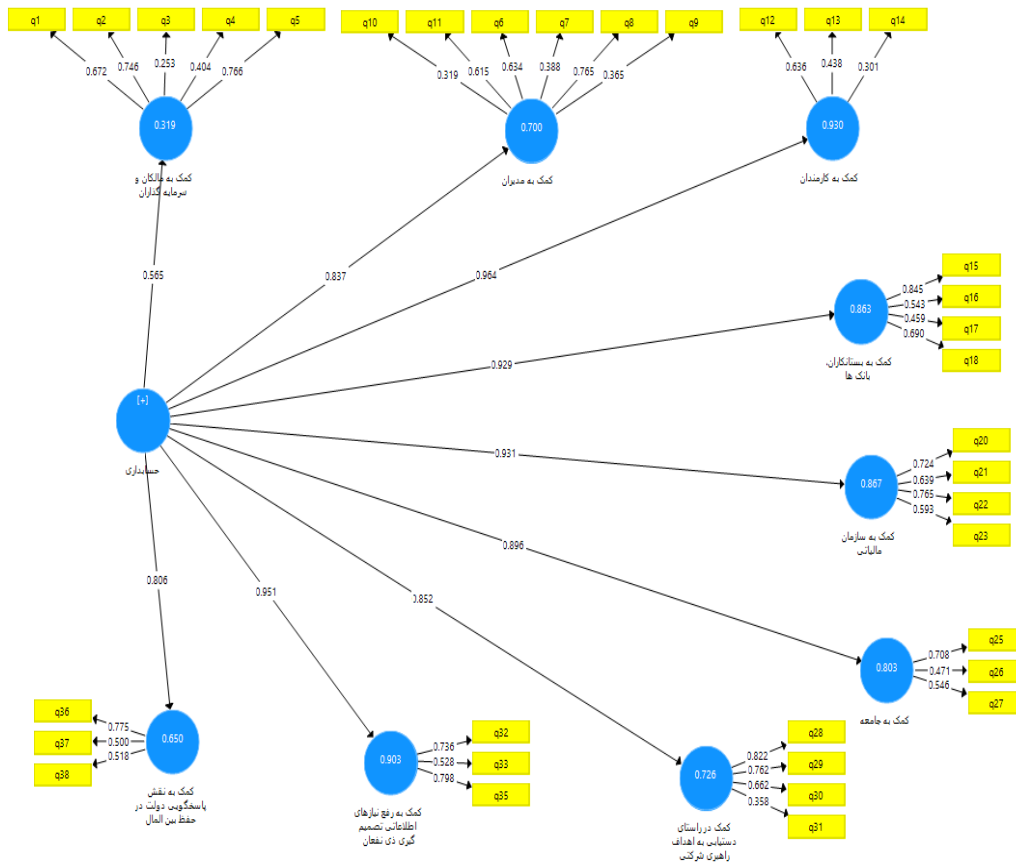
جدول ۶. ماتریس سنجش روایی واگرا

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱. حسابداری	۰,۷۶۴									
۲. کمک به بستانکاران، بانک‌ها	۰,۷۲۹	۰,۷۲۳								
۳. کمک به جامعه	۰,۶۹۶	۰,۶۳۲	۰,۸۱۸							
۴. کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیری ذی‌نفعان	۰,۶۵۱	۰,۵۵۹	۰,۷۵۱	۰,۷۵۶						
۵. کمک به سازمان مالیاتی	۰,۶۳	۰,۵۸۱	۰,۷۷۲	۰,۶۰۹	۰,۷۵۲					
۶. کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران	۰,۵۶۵	۰,۴۸۹	۰,۷۹۵	۰,۵۴۸	۰,۶۴۸	۰,۷۵۰				
۷. کمک به مدیران	۰,۶۳۷	۰,۵۳۱	۰,۶۵۴	۰,۶۳۸	۰,۶۰۴	۰,۶۲۰	۰,۷۴۲			
۸. کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت‌المال	۰,۶۰۶	۰,۵۰۳	۰,۶۱۴	۰,۵۹۰	۰,۴۸۶	۰,۴۵۷	۰,۵۹۲	۰,۸۰۶		
۹. کمک به کارمندان	۰,۶۰۴	۰,۵۴۸	۰,۶۵۶	۰,۵۶۹	۰,۶۱۷	۰,۶۳۹	۰,۷۳۳	۰,۸۶۸	۰,۸۲۴	
۱۰. کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبری شرکتی	۰,۶۵۲	۰,۵۵۸	۰,۶۶۴	۰,۵۸۱	۰,۶۹۱	۰,۶۱۲	۰,۶۹۷	۰,۴۸۵	۰,۶۱۹	۰,۷۴۵

همانگونه که در جدول ۶ مشاهده می‌کنید، جذر AVE که برای هر سازه گزارش شده است (قطر اصلی) از همبستگی آن با سایر سازه‌های مدل بیشتر است که این موضوع بیانگر روایی واگرای قابل قبول برای مدل‌های اندازه‌گیری است. پس از اطمینان از مدل‌های اندازه‌گیری از طریق آزمون پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا، می‌توان نتایج حاصل از مدل بیرونی را ارائه کرد.

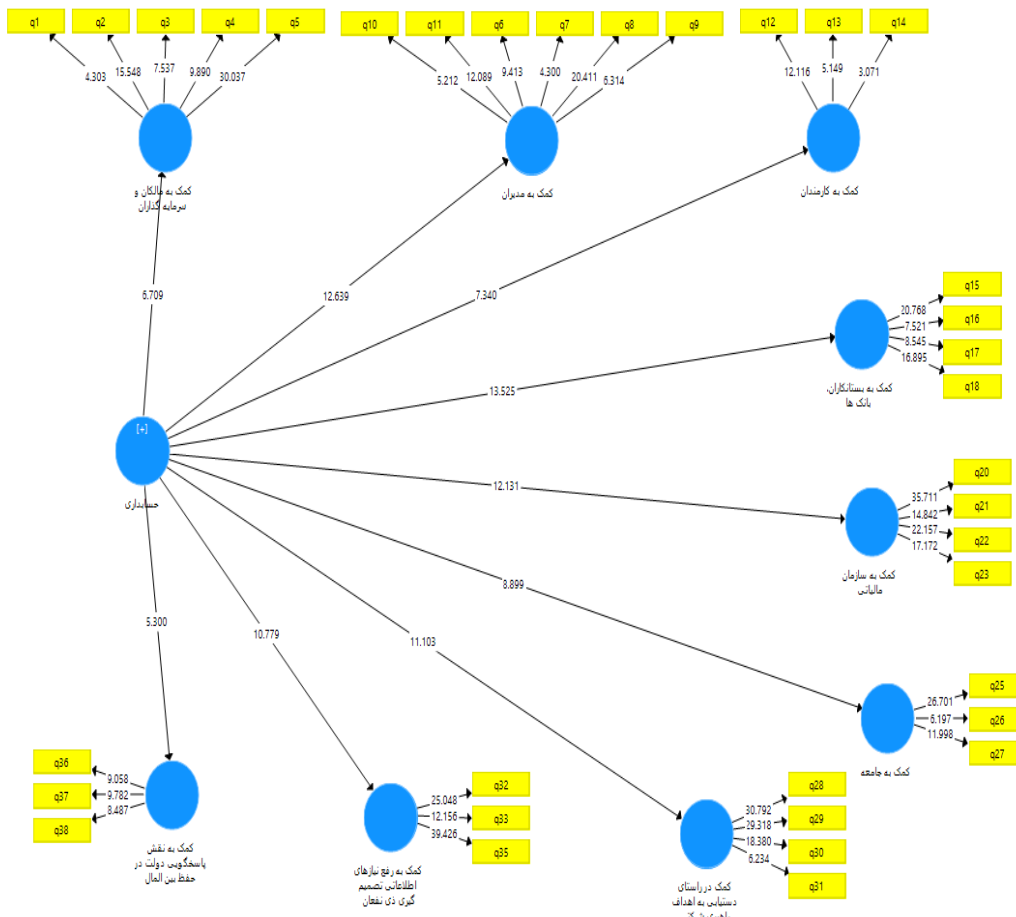
۶-۴. مدل تحلیل مسیر برای فرضیه ها

در این بخش به بررسی ضرایب میان متغیرهای پژوهش پرداخته شده است که به آنها ضرایب اثر رگرسیون در روابط میان متغیرها اطلاق می‌گردد. در این ضرایب تاثیر متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته و یا به عبارتی اثر آنها بر روی متغیرهای وابسته تعیین می‌گردد.

شکل ۱. تحلیل عاملی تاییدی با حداقل مربعات جزئی

همانطور که مشاهده می‌گردد در تمامی موارد بارهای عاملی دارای مقادیر بالاتر از ۰/۳ می‌باشند. بنابراین تحلیل عاملی تایید می‌گردد. اصلی‌ترین معیار برای سنجش رابطه میان سازه‌ها در مدل، اعداد معناداری t می‌باشد. در صورتی که مقدار این اعداد از ۱/۹۶ بیشتر شود نشان از صحت رابطه میان سازه‌ها و در نتیجه تایید فرضیه‌های پژوهش در سطح ۹۵ درصد اطمینان است.

شکل ۲. بررسی معناداری مدل (آماره t-value)

همانطور که ملاحظه شد در شکل فوق، مقدار اعداد بدست آمده از $1/96$ بیشتر شد و این نشان از صحت رابطه میان سازه‌ها و در نتیجه تایید فرضیه‌های پژوهش در سطح ۹۵ درصد اطمینان است. بر همین اساس می‌توان با عنایت به نتایج بدست آمده از مدل‌سازی معادلات ساختاری تایید و یا رد فرضیه‌ها پژوهش حاضر را به شرح ذیل گزارش نمود.

جدول ۷. خلاصه نتایج فرضیه‌ها پژوهش

فرضیه	ضریب بتا	آماره تی	نتایج بدست آمده
فرضیه فرعی اول: حسابداری در کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۵۶	۶,۷۰	پذیرش
فرضیه فرعی دوم: حسابداری در کمک به مدیران در مدیریت واحد تجاری تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۸۳	۱۲,۶۳	پذیرش
فرضیه فرعی سوم: حسابداری در کمک به کارمندان در حفظ منافع آنها تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۹۶	۷,۳۴	پذیرش
فرضیه فرعی چهارم: حسابداری در کمک به بستانکاران، بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۹۲	۱۳,۵۲	پذیرش
فرضیه فرعی پنجم: حسابداری در کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۹۳	۱۲,۳۱	پذیرش
فرضیه فرعی ششم: حسابداری در کمک به جامعه در خصوص قضاوت در مورد فعالیت‌های سازمان تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۸۹	۸,۸۹	پذیرش
فرضیه فرعی هفتم: حسابداری در کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبری شرکتی تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۸۵	۱۱,۱۰	پذیرش
فرضیه فرعی هشتم: حسابداری در کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیری ذی‌نفعان تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۹۵	۱۰,۷۷	پذیرش
فرضیه فرعی نهم: حسابداری در کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت‌المال تأثیر معنادار مثبتی دارد.	۰,۸۰	۵,۳۰	پذیرش

با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون t و اینکه مقدار آماره تی برای تمامی فرضیه‌های پژوهش از میزان بحرانی ۱,۹۶ بیشتر شده است نتیجه می‌شود فرضیه‌های پژوهش تایید شده و می‌توان گفت حسابداری بر عوامل اجتماعی تأثیر معنادار مثبتی دارد.

۵. بحث و نتیجه گیری

پژوهشگران زیادی حسابداری را گزینه ای برای رعایت حقوق ذی نفعان تعریف نمودند و تئوری پایه ای حسابداری را تئوری ذی نفعان را که بر گرفته از تئوری مشروعیت است بیان نمودند. به اعتقاد آنها حسابداری ابزاری عدالت محور برای کمک به فقرا و ثروتمندان به صورتی یکسان و به دور از سوگیری است. روش هایی که حسابداران استفاده می کنند برای عمل به مسئولیت های اجتماعی آنهاست و ابزارها نباید در راستای منافع گروهی خاص باشد. جامعه شامل مجموعه گسترده ای از استفاده کنندگان است که به نحوی با واحد اقتصادی ارتباط دارند نقش مخاطب مداری و مسئولیت پاسخگویی حسابداری ایجاب می کند که در حوزه گزارش دهی و پاسخگویی از مخاطبین مالی فراتر رفته و مخاطبین غیر مالی را در گستره خدمت دهی خود قرار دهد. این امر نه تنها به نفع کلیه ذی نفعان شرکتها اعم از فقیر و ثروتمند است بلکه برای موفقیت شرکتها نیز ضروری است. این موضوع به نقش آفرینی حسابداری در کاهش شکاف طبقاتی و نابرابریها در جامعه کمک می کند. هدف از تحقیق حاضر بررسی تاثیر حسابداری بر کاهش شکاف طبقاتی و نابرابریها در جامعه بود. بدین منظور به بررسی ۹ فرضیه پرداخته شد که تمامی آنها مورد تایید قرار گرفتند.

در خصوص مقایسه نتایج پژوهش با دیگر پژوهش های انجام شده در چند سال اخیر، تاکنون تحقیق خاصی در رابطه با موضوع حاضر انجام نشده و تنها چند تحقیق زیر تا حدی با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد: آدکویا^{۱۷} و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که سن، جنسیت، فرهنگ و ... بر رفتار اخلاق گرایانه حسابرسان تاثیر گذار است و گونه های رفتاری حسابرسان بر نقش اجتماعی حسابداران در جامعه و بین شهروندان اثرگذار است. شامیر (۲۰۱۹) استدلال می کند که در حالی که فاصله اجتماعی شرط لازم برای رهبری کاریزماتیک نیست، تفاوت های اساسی بین رهبری کاریزماتیک دوردست و رهبری کاریزماتیک نزدیک وجود دارد. مقاله سعی در شناسایی این اختلافات از طریق تجزیه و تحلیل نظری از دو موقعیت رهبری و از طریق تحلیل محتوای اکتشافی مصاحبه در مورد رهبران کاریزماتیک نزدیک و دور دارد. آنتونگ و سید (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان حسابداری و عدالت اجتماعی با رویکردی انتقادی در اندونزی نشان دادند که حرفه

حسابداری با هدف خلق ارزش فعالیت می کند و با افزایش کارایی در هر مرحله از زنجیره ارزش در سازمانها سبب افزایش نقش حسابداران در بهبود عدالت اجتماعی خواهد شد و نقش حسابداران را در پاسخگویی به کلیه ذی نفعان شرکتها در جامعه بهبود خواهد بخشید. همچنین حسابداری در فرآیند تولید نیز نقش کمک کننده ای دارد و در نهایت سبب خلق ارزش می شود. در هر دو تحقیق به تمامی نقش های حسابداری در کمک به کلیه ذی نفعان و ذی حقان از جامعه تا مدیران و کارمندان و مالکان و ... اشاره شده است. جاویدی (۱۳۹۸) تاثیر فاصله روانی بر قضاوت و تصمیم گیری در حسابداری را مورد بررسی قرار می دهد. نتایج نشان می دهد که فاصله مکانی، قضاوت تصمیم گیرندگان در خصوص احتمال تحقق عوامل مختلف ریسک را تحت تاثیر قرار می دهد. به طوری که مدیرانی که یک هدف ریسک از نظر مکانی دور را ارزیابی می کنند نسبت به مدیرانی که یک هدف ریسک از نظر مکانی نزدیک را ارزیابی می کنند احتمال پایبندی به وقوع عوامل مختلف ریسک اختصاص دادند. علاوه بر این، شرکت کنندگان ادراک نکردند که عوامل ریسک عملیاتی نسبت به عوامل ریسک غیرعملیاتی به احتمال بیشتری رخ دهد. خدای پور (۱۳۹۸) عنوان نمود کارایی و اثربخشی سیستمهای کنترل و برنامه ریزی مدیریت به کارگرفته شده در کشورهای درحال توسعه، موضوعی بااهمیت می باشد. زیرا با پیشرفت علوم و تکنولوژی در شرکت های فعال در این کشورها تکنیکها و ابزارهای مدرن هم برای تصمیم گیری و مدیریت به این شرکت ها وارد میشوند و یکی از مجموعه ابزارهای مدیریت تکنیک های حسابداری مدیریت است. قاضی نژاد (۱۳۹۷) نشان داد که بین میزان دینداری و فاصله اجتماعی مسلمانان و مسیحیان، رابطه مستقیم، و میان مدارای اجتماعی و فاصله اجتماعی، رابطه معکوس برقرار است. میرجعفری (۱۳۹۷) نشان داد با توجه به آنکه امروزه فساد از مشکلات جدی سازمانهای دولتی و خصوصی بوده و این مشکل جهانی باعث تحلیل رفتن سیستم و افت عملکرد در سازمانها شده و همچنین بر دلگرمی، صداقت و درستی مدیرانی که نظارت و کنترل در اجرای قانون را بر عهده دارند تاثیر منفی میگذارد، بررسی هرچه دقیق تر مفاهیم و مصادیق مربوط به آن و همچنین سیاست های پیشگیری کننده و مرتفع کننده در این زمینه حایز اهمیت بوده و ضروری به نظر میرسد. از آنجا که سیستم مالی و اقتصادی در یک کشور به میزان قابل توجهی به تصمیمات مدیران سطوح عالی

بستگی دارد و به دلیل ارتباط تنگاتنگ مدیران با حسابداران اهمیت وجود آنها در بحث پیشگیری از فساد آشکار می شود.

منابع

بنایی قدیم، رحیم؛ واعظ، سید علی، (۱۴۰۰)، بررسی رابطه شاخص مسئولیت‌پذیری اجتماعی با قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری در مراحل چرخه عمر شرکت، *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، دوره ۲۸، شماره ۱، صص ۱-۳۰

جاویدی، کاظم؛ رویایی، رضوانعلی؛ طالب‌نیا، قدرت‌اله؛ بنی‌مهد، بهمن، (۱۳۹۸)، بررسی تاثیر فاصله روانی (روانشناختی) بر قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری، *حسابداری مدیریت*، دوره ۱۲، شماره ۴۰، صص ۸۱-۹۵

خدای پور، احمد؛ امیری، اسماعیل، (۱۳۹۸)، اثر نوع حق الزحمه حسابرسی بر حساسیت جریان نقدی سرمایه‌گذاری، *فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، دوره ۲۶، شماره ۱، صص ۶۵-۸۶

دادگر، محمودوند (۱۴۰۰)، بررسی رابطه نابرابری و ناآرامی‌های اجتماعی، *دو فصلنامه مطالعات و سیاست‌های اقتصادی*، دوره نهم، بهار و تابستان ۱۴۰۱، صص ۱۱۱-۱۳۶

ریوفی، تکتیم، (۱۳۹۷)، بررسی چالش‌های حسابرسی از دیدگاه اسلامی، کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری، بانکداری و اقتصاد در افق ایران ۱۴۰۴، مشهد، موسسه تعاونی دانش بنیان کمرآوش

علیخانی، علیرضا، (۱۴۰۰)، حسابرسی در زمان فاصله‌گذاری اجتماعی: تاثیر پاندمی کرونا بر کیفیت حسابرسی، *هفتمین همایش ملی مدیریت و حسابداری*، ص ۱۰

گل‌دار، زهرا؛ امیری، مجتبی؛ قلی‌پور سوتی، رحمت‌اله؛ معظمی، منصور، (۱۳۹۶)، طراحی چارچوب مفهومی درگیرسازی ذینفعان در خط‌مشی‌گذاری عمومی، *فصلنامه دانش حسابرسی*، دوره ۱۷، شماره ۶۶، صص ۸۱-۱۰۵

مرادی، مجید، (۱۳۹۵)، نقش تئوری مشروعیت و تئوری ذینفعان در مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، *فصلنامه مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری*، دوره ۲، شماره ۴، صص ۱۷۴-۱۸۶

Adekoya, A., c., Collins Sankay Oboh, Obafemi Rufus Oyewumi, (2020), Accountants perception of the factors influencing auditors' ethical behavior in Nigeria, *Heliyon Journal*, www.cell.com/heliyon.

Adnyana, M., Hasanudin, & Nurwulandari, A. (2020). Empirical examination of intersectoral linkages between tourism and regional economy by using the social accounting matrix. *International Journal of Economics and Business Administration*, 8(1), pp. 292-298.

- Antong, A., Said, D., (2017), Accounting and Social Justice: A Critical Approach to Indonesia's Constitutional Perspective, *Scientific Research Journal (SCIRJ)*, Volume V, Issue XI
- Ardente, F., Latunussa, C. E. L. & Blengini, G. A. (2019). Resource efficient recovery of critical and precious metals from waste silicon PV panel recycling. *Waste Manag.* 91, 156–167
- Arnaboldi, M., Busco, C. and Cuganesan, S. (2017). Accounting, accountability, social media and big data: revolution or hype? *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 30 No. 4, pp. 762-776.
- Biddle, G., Ma, M., & Song, F. (2020). Accounting conservatism and bankruptcy risk. *Journal*, 63, pp. 407–426.
- Gullberg, C. and Weinryb, N. (2021). Inscriptions without boundaries: how action at a distance is enabled on social media. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 34 No. 9, pp. 57-79.
- Guo, Jun, Pingsun Huang, Yan Zhang, (2020), Accounting conservatism and corporate social responsibility, *Advances in Accounting Journal*, Vol. 51, pp.1-10.
- Lutfi, A. (2022). Factors Influencing the Continuance Intention to Use Accounting Information System in Jordanian SMEs from the Perspectives of UTAUT: Top Management Support and Self-Efficacy as Predictor Factors. *Economies*. 2022; 10(4):75. <https://doi.org/10.3390/economies10040075>
- Maniati, A., Loizou, E., Psaltopoulos, D. and Mattas, K. (2022). The regional economy of Central Macedonia: an application of the social accounting matrix. *Agricultural Finance Review*, Vol. 82 No. 4, pp. 765-774.
- Omura -I-Carbonell, A. (2018). Income and well-being: an empirical analysis of the comparison income effect. *Journal of Public Economics*, 89, 997–1019.
- Omura, R. B., Levine, A. S., & Dijk, O. V. (2014). Expenditure cascades. *Review of Behavioral Economics*, 1, 55–73.
- Sharify, N. (2021). Economic resources' allocation: A goal programming model integrated with a social accounting matrix. *Soft Comput* 25, pp. 8197–8204.
- Standaert, B., Sauboin, C., Leclerc, Q.J. et al. (2021). Comparing the Analysis and Results of a Modified Social Accounting Matrix Framework with Conventional Methods of Reporting Indirect Non-Medical Costs. *Pharmacoeconomics* 39, pp.257–269.
- Walzberg, J., Carpenter, A. & Heath, G.A. (2021). Role of the social factors in success of solar photovoltaic reuse and recycle programmes. *Nat Energy* 6, 913–924.